

Duurzame energie

Voor **SEO** onderzoeken Biermans *et al.* de werking van de kapitaalmarkt voor duurzame projecten. Hoewel de kapitaalmarkt voor duurzame projecten niet anders werkt dan voor andere projecten, komen duurzame projecten minder eenvoudig aan financiering: ze zijn relatief nieuw, en veelal innovatief en complex, waardoor ze een hoog risicoprofiel hebben bij een laag verwacht rendement. De auteurs stellen verder dat Nederland minder aantrekkelijk is dan tal van andere Europese landen qua uitvoering van duurzame projecten, omdat vergunning- en stimuleringsregelingen in die landen ruimer en eenvoudiger zijn, en korter doorlopen.

Biermans, M., H. le Grand, M. Kerste en J. Weda (2009) *De kapitaalmarkt voor duurzame projecten – de regels van het spel zijn hetzelfde maar het spel verloopt anders*. Amsterdam: SEO.

Fusies

Voor **TILEC** onderzoeken Canoy en Sauter de recente Nederlandse ervaringen met ziekenhuisfusies. Het aantal ziekenhuisfusies groeit door de toenemende marktwerking in de gezondheidszorg. Dit vraagt volgens de auteurs om striktere controle, waaraan het ontwikkelen van standaards voor kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid moet bijdragen. Daarnaast vraagt het volgens de auteurs om het faciliteren van markttoetreding voor nieuwe aanbieders. De auteurs stellen dat deze bevindingen een voorbode kunnen zijn voor marktgedrag van ziekenhuizen in andere Europese landen. Nederland loopt namelijk voorop in Europa als het gaat om de mate van marktwerking in de gezondheidszorg.

Canoy, M. en W. Sauter (2009) *Hospital mergers and the public interest: recent developments in the Netherlands*. TILEC discussieartikel 2009-035. Tilburg: TILEC.

Landbouw

Voor het **LEI** ontwikkelen Jansson en Terluin verschillende toekomstbeelden van landelijke gebieden in de EU voor 2020 tot 2035. De toekomstbeelden laten een tweedeling in regionale beleidsontwikkeling zien: een benadering met weinig beleidsinterventie stimuleert economische groei en regionale ongelijkheden, terwijl een benadering met een hoge mate van interventie een tragere economische groei paart aan minder regionale ongelijkheden. De toekomstige ontwikkeling van landelijke gebieden zal echter vooral het gevolg zijn van de wisselwerking tussen wereldwijde marktkrachten en de lokale reacties van ondernemers, consumenten en beleidsmakers.

Jansson, K. en I. Terluin (2009) *Alternative futures of rural areas in the EU*. LEI rapport 2009-057. Den Haag: LEI Wageningen UR.

Financiële schokken

Voor het **Centre for Economic Policy Research** onderzoeken Jermann en Quadrini de invloed van financiële schokken bij bedrijven op macro-economische variabelen. De auteurs hebben hiertoe een macro-economisch model ontwikkeld dat veranderingen in leenvermogen van bedrijven als verklarende factor omvat. Daarnaast is rigiditeit in de financiële structuur van bedrijven gemodelleerd. Het model blijkt macro-economische variabelen zoals bbp en werkgelegenheid beter te voorspellen dan modellen die alleen gedreven zijn door productiviteitsschokken. De modeluitkomsten tonen dat een krappe kredietmarkt bij alle recessies in de Verenigde Staten sinds 1980 een verklarende rol heeft gespeeld.

Jermann, U. en V. Quadrini (2009) *Macroeconomic effects of financial shocks*. CEPR discussieartikel nr 5727. Londen: CEPR.

Optimaliseren

Voor het **CentER** analyseren Binswanger en Carman het beslissingsgedrag van mensen bij hun pensioenopbouw. De auteurs gebruiken enquêteresultaten waaruit blijkt dat planners die hun spaargedrag optimaliseren en mensen die een vuistregel toepasten een significant hoger bedrag gespaard hadden voor hun pensioen, dan mensen die willekeurig geld spaarden. Het verschil tussen het gespaarde bedrag van de planners en de mensen met een vuistregel was niet significant. Mensen die een vuistregel gebruiken gedragen zich dus alsof ze optimaliseren. Dit impliceert beleidsmatig dat communicatie van begrijpbare vuistregels het spaargedrag van mensen kan verbeteren.

Binswanger, J. en K. Carman (2009) *How real people make long-term decisions: the case of retirement*. CentER discussiedocument nr 2009-73. Tilburg: CentER.

Betalingsgedrag

Voor **De Nederlandsche Bank** analyseren Jonker en Kosse de invloed van de opzet van onderzoek naar betalingsgedrag van consumenten op de resultaten. De auteurs passen zeven verschillende meetmethodes toe die verdeeld zijn over ruim vijfduizend Nederlandse consumenten, om het aantal en de omvang van contante transacties te meten. De resultaten hiervan zijn afgezet tegen het feitelijke betalingsgedrag zoals blijkt uit de gemiddelde contante betaling bij winkels. De analyse hiervan toont dat de wijze van dataverzameling en de lengte van de registratieperiode het aantal betalingsregistraties van consumenten significant beïnvloedt. Meetfouten zijn het kleinst wanneer mensen gevraagd is een dag lang hun transacties bij te houden in een transactiedagboek.

Jonker, N. en A. Kosse (2009) *The impact of survey design on research outcomes: a case study of seven pilots measuring cash usage in the Netherlands*. DNB werkdokument nr 221/2009. Amsterdam: DNB.

SINDS 1916

Windenergie

Voor **ECORYS** onderzoeken Rademaekers *et al.* de dynamiek en de knelpunten rond de markt voor de wind op zee tot 2030. Markontwikkelingen zullen het meest worden beïnvloed door de ontwikkeling van de Europese vraag naar offshore windparken. De verwachting is dat de capaciteit aan offshore wind in Europa zal groeien van 1,5 gigawatt nu, tot ongeveer 35 gw in 2020 en 120 gw in 2030. Door de verwachte daling in aanlegkosten en verwachte stijgende elektriciteitsprijzen zullen windenergieprojecten rendabeler zijn naarmate ze later worden aangelegd. Marktpartijen geven aan dat knelpunten vooral bestuurlijk van aard zijn: ze beschouwen een stabiel meerjarenplan als belangrijkste voorwaarde voor de toekomstige ontwikkeling van windenergie op zee.

Rademaekers, K., N. van Gorp en F. de Jong (2009) *Analyse marktontwikkelingen wind op zee. De markt tegen 2020 en de rol van de overheid*. Rotterdam: ECORYS Nederland BV.

Elektriciteitsmarkt

Voor het **Tinbergen Instituut** analyseren Dijkgraaf en Janssen de geografische afbakening van groothandel-elektriciteitsmarkten in Europa. Als het prijsgedrag van groothandelaanbieders van elektriciteit in landen op enig moment wordt beïnvloed door de aanwezigheid van aanbieders in andere landen, dan is geen sprake van een afgescheiden markt. Dit blijkt te gelden voor België en in mindere mate voor Frankrijk en Nederland: deze landen vormen een gebundelde markt.

Dijkgraaf, E. en M. Janssen (2009) *Defining European wholesale electricity market: an "and/or" approach*. Tinbergen discussieartikel nr 2009-079/3. Rotterdam: Tinbergen Instituut.

Woningprijzen

Voor het **Tjalling C. Koopmans Research Institute** onderzoeken Dröes en Hassink waarom de verwachtingen van huiseigenaren over de verkoopprijs van hun huis afwijkt van de marktprijs. De auteurs koppelen de nauwkeurigheid van individuele prijs-schattingen aan de hypotheek-inkomensratio. Het blijkt dat hoe hoger de ratio is, hoe lager de nauwkeurigheid van de schatting. De auteurs argumenteren dat huiseigenaren met een lage hypotheek-inkomensratio waarschijnlijker zullen verhuizen, waardoor ze meer een hoge verkoopprijs najagen. Ondanks de onnauwkeurige schattingen, blijken de verwachtingen van de huiseigenaren wel invloed te hebben op de uiteindelijke verkoopprijs. Volgens de auteurs is dan ook behalve informatie over het huis, informatie over de verkoper van belang voor de koper.

Dröes, M. en W. Hassink (2009) *Sale price expectations and mortgage commitment: Inaccuracy versus price setting behavior*. TKI discussieartikel nr 09-24. Utrecht: Tjalling C. Koopmans Research Institute.

SINDS 1916

Prikkels

Voor het **Amsterdam Center for Law & Economics** onderzoeken De Geest en Dari-Mattiacci de ongelijkheid van marginale prikkels van enerzijds belonen en anderzijds straffen. Bij volledige informatie van de principaal over de kosten die een agent maakt bij het leveren van een inspanning is het voor de principaal optimaal om alleen te straffen. Hij weet dan namelijk precies welke strafmaat op te leggen om de gewenste prestatie uit te lokken, waardoor hij niemand hoeft te straffen en dus transactiekosten bespaart. Daarnaast laat het de welvaartsverdeling binnen een homogene groep agenten ongemoeid. Naarmate de principaal minder geïnformeerd is en de groep agenten minder homogeen, verdwijnen de voordelen van straffen en wordt belonen een efficiënter instrument.

Geest, G. de en G. Dari-Mattiacci (2009) *Carrots versus sticks*. ACLE werkdokument nr 2009-13. Amsterdam: ACLE.

Prijsaanpassingen

Voor het **National Bureau of Economic Research** onderzoeken Nakamura en Steinsson voor de Verenigde Staten het effect van productvervangingen op de relatie tussen prijsindices van import en export enerzijds en wisselkoersschommelingen anderzijds. Wanneer producten vervangen worden, worden gelijktijdige prijsveranderingen niet meegenomen in de prijsindices van de import en export. Daardoor onderschatten deze indices de feitelijke prijsveranderingen ten opzichte van de wisselkoersschommelingen met ongeveer een factor twee. Met rekenschap van deze onderschatting blijken de prijsaanpassingen van importen en exporten aan wisselkoersschommelingen flexibeler en symmetrischer te zijn dan gewoonlijk wordt gesuggereerd.

Nakamura, E. en J. Steinsson (2009) *Lost in transit: product replacement bias and pricing to market*. NBER werkdokument nr 15359. Washington D.C.: NBER.

Productiviteit

Het **Centraal Bureau voor de Statistiek** vergelijkt economische prestaties van Nederland met die van een groep van twintig OESO-landen. Nederland onderscheidt zich positief van andere landen door een hoog bbp per hoofd van de bevolking, een hoog bbp per gewerkt uur en een hoge arbeidsparticipatie van de bevolking. Daarentegen is het bbp per werkzame persoon laag, wat komt doordat het aantal gewerkte uren per werkzame persoon laag ligt. In de periode 2003–2008 blijkt de bbp-groei van Nederland vooral te komen door een toename van de arbeidsproductiviteit en een toename van het aantal werkzame personen.

CBS (2009) *Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers 2009*. Den Haag: CBS.